

صفحه عنوان

مسئولیت دولت و نظارت و کنترل سازمان ها
در حقوق اداری
«مرجع دانشگاهی (دکتری)»

مؤلف:

دیپارتمان حقوق مدرسان برتر

مدرسان برتر

عنوان و نام پدیدآور: مسئولیت دولت و نظارت و کنترل سازمان ها در حقوق اداری «مرجع دانشگاهی (دکتری)»

/ دپارتمان حقوق مدرسان برتر.

مشخصات نشر: تهران: مدرسان برتر، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: ۳۱۶ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۱۶-۸۳-۱

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: دانشگاه ها و مراکز علمی -- ایران -- آزمون ها

موضوع: حقوق اداری -- ایران -- راهنمای آموزشی (عالی)

موضوع: آزمون دوره های تحصیلات تکمیلی -- ایران

شناسه افزوده: انتشارات مدرسان برتر

رده بندی کنگره: ۱۳۹۲ ۱۳۸۷۲۲/م۴۸۷۵۳/ LB۲۷

رده بندی دیویی: ۳۷۸/۱۶۶۴

شماره کتابشناسی ملی: ۳۱۵۰۰۶۳

نام کتاب: مسئولیت دولت و نظارت و کنترل سازمان ها در حقوق اداری «مرجع دانشگاهی (دکتری)»

گردآورنده: دپارتمان حقوق مدرسان برتر.

ناشر: انتشارات مدرسان برتر

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ اول: بهار ۱۳۹۲

حروف چینی: واحد تایپ انتشارات مدرسان برتر

چاپ و صحافی: مهدی - مینو

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۱۶-۸۳-۱

تمام حقوق محفوظ و مخصوص انتشارات مدرسان برتر می باشد.

هر گونه کپی، چاپ و نسخه برداری از مطالب این کتاب پیگرد قانونی دارد.

فصل اول

« مسئولیت دولت و کارکنان آن »

مقدمه

مسئولیت در طول تاریخ، سرنوشت متحول و پرماجرایی داشته است. از زمان تکوین و پیدایش جامعه‌های انسانی تاکنون مبانی آن تغییر یافته و به سوی تکامل پیش رفته است و حتی به گفته‌ی برخی خردمندان نظیر «فسور گارو: «فکر مسئولیت هرکس در مقابل عمل خود به اندازه‌ی عمر بشر طولانی و قدیم است». در گذشته انواع مختلف آن، تحت عنوان واحدی بود و مثل امروز، به صورت جداگانه مورد بررسی قرار نمی‌گرفت.

با تشکیل حکومت‌ها و به تدریج، ابتدا مسئولیت مدنی از مسئولیت کیفری جدا گردید، سپس مسئولیت قراردادی نیز از ضمان قهری (الزام خارج از قرارداد) مجزا گردید و بر هر کدام از آن‌ها قواعد و مقررات ویژه‌ای حاکم گردید.

اما از نظر حقوقی تنها اشخاص حقیقی دارای مسئولیت هستند بلکه اشخاص حقوقی (اعم از اشخاص حقوقی حقوق خصوصی و حقوق عمومی) نیز در قبال اعمال خود مسئول هستند. در بین اشخاص حقوقی حقوق عمومی، «دولت» مهم‌ترین و بزرگ‌ترین شخص حقوقی محسوب می‌شود یا توجه به دامنه اختیارات و فعالیت‌های دولت در عرصه‌های مختلف (اقتصادی، فرهنگی، آموزشی، عملی و...) تعیین مسئولیت این نهاد مهم، امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است. البته شایان ذکر است که به لحاظ تاریخی در مورد این که آیا دولت و سازمان‌های وابسته و همچنین کارکنان آن، در مقابل اعمال خود مسئولیت دارند یا خیر، اختلاف نظر وجود داشته است. در گذشته، نظریه‌ی غالب بر این پایه استوار بود

دولت به جهت این که منشأ الهی دارد و یا ناشی از اقتدار عمومی است، در مقابل اتباع خود بچگونه مسئولیتی ندارد. این نظریه با پذیرش عدم تساوی اشخاص در برابر قانون، قابل به «اصل مسئولیت دولت» بود. لیکن با توجه به تحولات سیاسی، اقتصادی و اجتماعی قرن نوزدهم و بیستم و تشکیل حکومت‌ها، دموکراتیک نظریه‌ی فوق زیر سوال رفت و اصل مسئولیت دولت جایگزین مسئولیت دولت گردید.

به طور کلی مفهوم مسئولیت عبارت است از تخلف از تعهد، اعم از آن که این تعهد، حقوقی، سیاسی، اخلاقی و وجدانی باشد. مسئولیت از لفظ «ضمان» و «تضمین» استفاده می‌شود. ضمان یعنی ما در حقوق اسلام به جای مسئولیت از لفظ «ضمان» و «تضمین» استفاده می‌شود. ضمان یعنی «ثبوت اعتباری چیزی در ذمه‌ی کسی به یک شارع» (ابوالقاسم گرّجی، مقالات حقوقی) و هدف اصلی ایجاد مسئولیت و ضمان، جبران زیان‌های وارده بر بقایاری قسط و عدالت است.

آنچه مسلم است مسئولیت حقوقی یا قانونی عبارت است از ناشی از قرارداد و یا عاملی غیر از قرارداد باشد. قرارداد یا عقد، یک رابطه‌ی حقوقی است که از توافق دو طرفه ناشی می‌شود و منظور از آن ایجاد تعهد یا تعهداتی بین دو شخص است. تخلف از شرایط قرارداد و یا تأخیر در اجرای آن موجب مسئولیت قراردادی است، لکن عامل غیر از قرارداد، عبارت است از هر عمل غیر مجاز نامشروعی که موجب خسارت مادی یا معنوی و سیاسی شود و آن ممکن است ناشی از جرم جنایی یا جرم مدنی باشد و برحسب مورد موجب مسئولیت مدنی یا مسئولیت جزایی و یا اداری شود.

در این فصل ابتدا در مبحث نخست به مسئولیت مدنی دولت و کارکنان آن پرداخته می‌شود و در مبحث دوم به بررسی مسئولیت اداری و رسیدگی به تخلفات اداری در هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری می‌پردازیم.